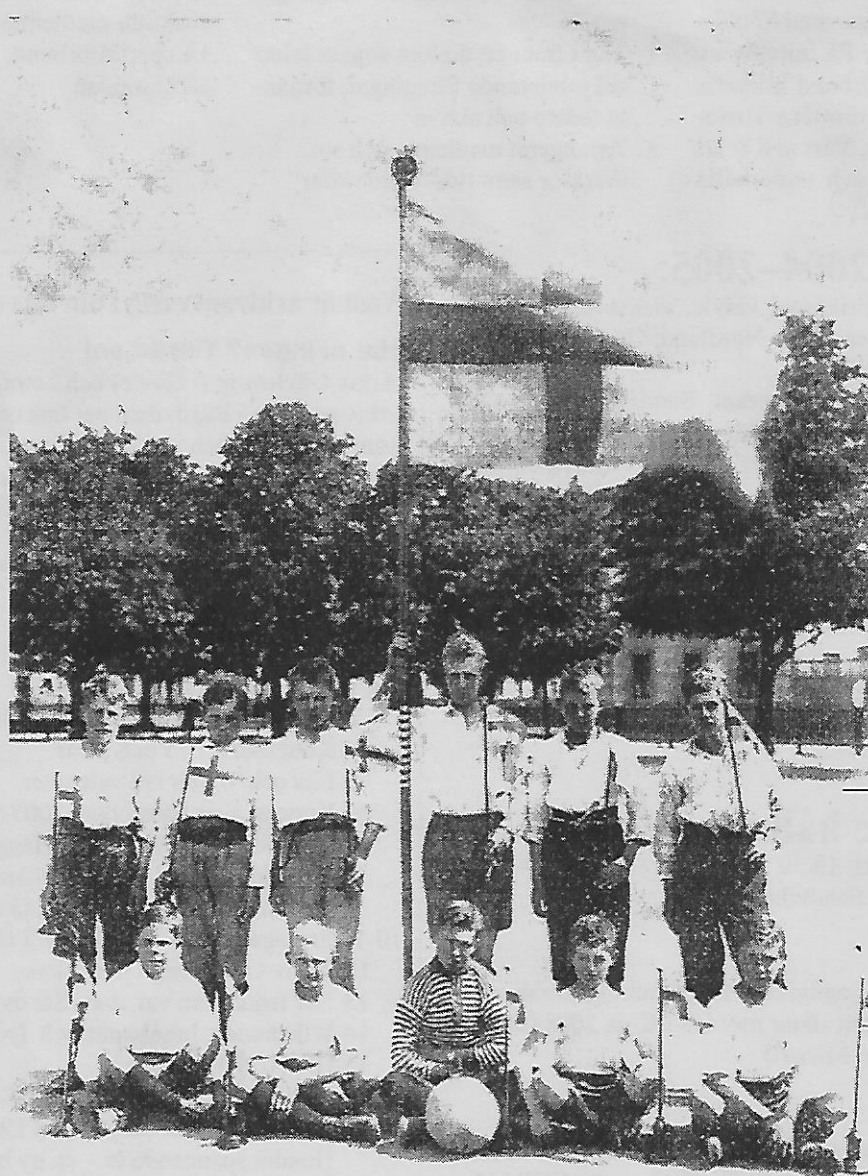

GHF- Gästrikeidrottens Historiska Förening

Nr 1 april 2005 - Sekreterare Bo Nordlund, Strömsborgsvägen 8, 802 66 Gävle

— Redaktör och ansvarig utgivare: Kaj Annebrant, Sandviken —
026-25 84 96 E-post: kaj.annebrant@telia.com

Fanlagsserien – skolfotboll i Gävle 1907

*Östra skolans lag som 1921 erövrade Gefle IF:s sidenfana för alltid.
Laget: Gottfrid Hedin, Erik Grankvist, Gunnar Larsson, Tage Holmström,
Sven Vikholm, Eilon Andersson, Gunnar Jansson, Knut Holmström, Tor
Dysing, Ernst Eriksson och Anders Andersson.*

Ordföranden har ordet

Idrotten fick tidigt ett start fäste i Gästrikland. Gävle anses vara en av de städer i vårt land, där idrott först började bedrivas. Det berodde på att Gävle som handels- och sjöfartsstad hade goda förbindelser utanför distriktets gränser, bland annat med England. Ett bevis på tidig idrott är att Gefle Idrottsförening, Sveriges äldsta flergrensförening, bildades 1882.

I slutet av 1800-talet fanns i Gävle ett tiotal idrottsföreningar, som hade några få sporter i sin verksamhet.

Men genom bättre kommunikationer, massmedia, mer fritid och duktiga ledare har idrottsrörelsen i Gästrikland haft en imponerande utveckling.

Ett stort idrottsdistrikt

I dag finns 390 föreningar med 57 olika sporter i vårt distrikt. På initiativ av Gästriklands Idrottsförbund bildades i maj 1990 Gästrikland Idrottens Historiska Förening (GHF). Vårt mål är att i Gästrikland väcka och underhålla

intresset för idrottshistoria från slutet av 1800-talet och att med hjälp av text, ljud och bild dokumentera idrottsmän och idrottskvinnor samt ledare och våra idrottsföreningars och specialförbunds historia.

I snart 15 år har Gästrikland Idrottens Historiska Förening varit verksam. Vid en återblick på de gångna åren kan man konstatera att GHF utträtt ett betydelsefullt arbete:

- Skrivit och utgivit en bok "Gästrikland Idrott före 1950"
- Medverkat med utställningar vid Riksidrottsförbundets konferens i Gävle, SM i friidrott i Gävle, vid RF:s 100 årsjubileum i Gävle, Hofors, Ockelbo och Sandviken
- Utgivit ett medlemsblad två gånger per år
- Tagit fram ett diplom som utdelats till jubilerande föreningar, förtjänsta ledare och aktiva
- Arrangerat medlems- och studieresor samt två "Guldträffar"

- Arrangerat idrottskaféer som video-dokumenterats
- Utbytt erfarenheter med idrottshistoriska föreningar i Dalarna, Hälsingland och Uppland
- Representerat vid Idrottshistoriska Rikskonferenser
- Informerat om vikten av att ha en arkivansvarig i föreningar och specialförbund samt om ** Arkiv Gävleborg, där man kan förvara idrottshandlingar och forska

Detta är i korthet något av vad GHF utträtt i sin verksamhet och tack vare stödet från medlemmarna kommit så långt i arbetet för idrottens betydelse i samhället. Med den positiva aktivitet som finns inom GHF och med ett ständigt växande medlemstal - 217 enskilda medlemmar, 38 föreningar, 14 specialförbund, kan GHF se ljus på framtiden

ANDERS ERIKSSON

Vår styrelse 2004–2005:

Ordförande Anders Eriksson, Gävle, *vice ordförande* Bo Brügge, Gävle, *sekreterare* Bo Nordlund, Gävle, och *kassör* Rune Holmgren, Storvik.

Övriga ledamöter: Kaj Annebrant, Sandviken, Karl-Otto Aspgren, Norrsundet, och Inga-Lisa Eriksson, Hofors.

Adjungerade ledamöter: Lars Blomgren, Sandviken, Nils Frölander, Gävle, och Håkan Westergren, Gävle.

Video: Lars-Vidar Ström, Valbo, och Rolf Hansson, Hagaström.

Arkivarie: Lennart Andersson, Sandviken.

Hedersordförande: Helge Rask, Valbo (Ordförande i GHF 1990–2004)

Valberedningen: Helge Rask, sammankallande, och Lennart Andersson.

Vårt årsmöte hålls

måndag den 25 april kl. 18.30
i Kajutan, Jernvallen, Sandviken
Vi bjuder på fika

Gäst: Karin Larsson, Sandvikens Bågskjutningsklubb, med i OS i Sydney 2000 som siktar mot OS i Kina 2008 (tillsammans med brodern Mikael).

Övriga frågor:

- Medlemsresa till Bosön och Stockholms Stadion den 9/6
- Gästriklands Idrottsförbund 1907–2007, en ny GHF-bok
- Medlemmar tycker till om GHF
- Hur ska vi gå vidare i GHF?

Vem är arkivansvarig i din förening?

Har ni ingen? Tillsätt en!

Arkiv Gävleborg (i Gävle) och kommundrivna arkiv som det i Sandviken ger tips och råd om vad som ska sparas och vad kan gallras ut. Men även om hur fotografier och handlingar lämpligen förvaras för att inte skadas av tidens tand.

Innehåll

- 1 Östra skolans fotbollslag 1921
- 2 Ordförandens ord
- 3 Allsvensk fotboll på Strömudden
- 4 Kungsberget 75 och 30 år
- 5 Elis och Walter två veteraner
- 6 Kungen åker Vasaloppet 2007?
- 7 Gavlestadion blir Gunder Hägg-stadion?
- 8 Gästriklands sist att få allvädersbanor
- 9 Vi minns Gunder Hägg och Gunnar Evaldsson
- 10-11 Fanlagsserien – Skolfotboll i Gävle
- 12 Arkiv Gävleborg i nya lokaler
- 13 När friidrotten var stor i Sandviken
- 14 Wikstrands, Ingelssons och Troengs
- 15 Högbo GIF 70 år
- 16 Fotbollen i Gästrikland och Sandviken
- 17 Gästriklands Idrottsförbund 1907–2007
Hundra spännande år – en ny bok
- 18 Medlemsresa till Stockholm 9 juni
- 19 Idrottshistoria sedan 1796
- 20 Nya medlemmar

Allsvensk fotboll på Strömvallen

- I BACKSPELGELN

Nu när det spelas allsvensk fotboll igen i Gävle, kan det vara på sin plats att påminna om när det senast begav sig. Brynäs IF hade under tidigt 1970-tal utvecklat sin fotboll. 1974 gick laget något överraskande upp i Allsvenskan. Där inledde Brynäs med en optimistisk debut på Strömvallen och besegrade inför 6 300 häpna entusiaster IFK Norrköping med klara 4-0.

Förluster efter succédebut

Om detta Brynäs hade fotbollssverige sagt att det var den sämsta nykomlingen i Allsvenskan på flera år. "Håll er till hockeyn!" var en tidningsrubrik. Expertisen varnade även för att man inte värvat rutinerade spelare. Men Gästriklands fotbollsvänner kände förväntan och glädje då som nu inför allsvensk fotboll.

Tyvärr fortsatte det inte med sensationella segrar. Det blev som värst 0-6 i baken mot Malmö FF. Efter bara en enda seger till, minst gjorda och flest insläppta mål lämnade Brynäs efter en säsong Allsvenskan. Publiken tröttnade tyvärr med motgångarna. Åskådarsiffror som 546 mot AIK och 611 mot Halmstad gjorde inte Strömvallen till någon värdig allsvensk arena. Så skrevs i alla fall i *Fotbollsboken*.

Ojämnt lag men med profiler

Dåtida analyser värderade laget som alldeles för ojämnt. Visst fanns det starka profiler som Don Andersson, Anders Ahlström och Göran Sundfors. Björn Pettersson var farlig framåt liksom Ronnie Powell. Denne väckte uppmärksamhet som allsvenskans förste utländske spelare. Hur många finns det egentligen detta spelår? En mycket ung Stefan Lundin gjorde allsvensk debut och spelade sju matcher. Känd från hockeylaget var Kjell "Kulan" Johnsson.

Gefle IF klarade sig kvar efter dramatik

Redan 1933 hade Gefle IF debuterat i Allsvenskan och lyckats hålla sig kvar där även året efter. 50 år därefter spelar Gefle IF 1983 på nytt i Allsvenskan. Egentligen är avancemanget bästa presenten då föreningen 1982 fyller 100 år.

Det blev flygande start med 1-1 mot både IFK Göteborg och Häcken och imponerande 3-0 mot AIK. Men sedan gick det trögt. Degradering var nära, då det vände med fem poäng i de tre sista matcherna. I den allra sista omgången blev det hemmaseger med 3-0 mot IFK Göteborg.

Det var nytt publikrekord för fotboll på Strömvallen, och de 7 644 åskådarna fick uppleva dramatik. När slutsignalen gick visade anslagstavlan ledning för Mjällby mot Malmö FF, vilket innebar att de hängde kvar. Så kom kvittering av Malmö FF upp på tavlan. Gefle IF bytte i säsongens sista sekunder plats med Mjällby i Allsvenskan.

Glädjeyran på Strömvallen var total bland spelare och supportrar.

Gefle IF ramlade ur efter dramatik

GIF fick således en ny chans att etablera sig i Allsvenskan. Svagt bortaspel spolierade dock möjligheterna. Bara 4 poäng, medan det i alla fall blev 12 poäng hemma. I sista matchen mot Brage borta gällde det igen överlevnad i Allsvenskan. Det var ytterst nära att man klarat sig på bekostnad av Öster. I slutminuten stod det 0-0 mot Brage, medan Öster låg under med 2-3 mot IFK Göteborg. Då drog Brages Göran Arnberg på det långskott som överraskade en bländad Arne Skalk och förpassade i sista spelminuten Gefle IF till division II.

"Laget spelade en hård och robust fotboll", värderade *Fotbollsboken* Gefle IF. Mittläset Mats Olausson och Janne Thunell var effektivt, rutinerade Tore Lennartsson en snabb spelmotor. Framträdande var också Stefan Andersson och löpstarke mittfältaren Lars Ytterbom.

Farligast framåt var U-landslagsmannen Per Olsson. GIF:s slitvarg i laget var Kim Källströms pappa Mikael. Efter degraderingen försvann Per Olsson till Malmö FF, Mats Olausson till AIK och Lars Ytterbom till Halmstads BK.

Stora publiksiffror

Unge tränaren Stefan Lundin (28 år) lämnade sitt uppdrag efter första allsvenska säsongen. Efter många om och men tog Björn Bolling vid och fick den svåra uppgiften att börja med tre bortamatcher, eftersom Strömvallen inte hann bli spelbar efter vintern.

Publiksiffrorna på Strömvallen hade dock under de två allsvenska åren varit glädjande. 1983 var genomsnittet på hemmamatcherna 5 200 och aldrig under 4 000 åskådare på en match.

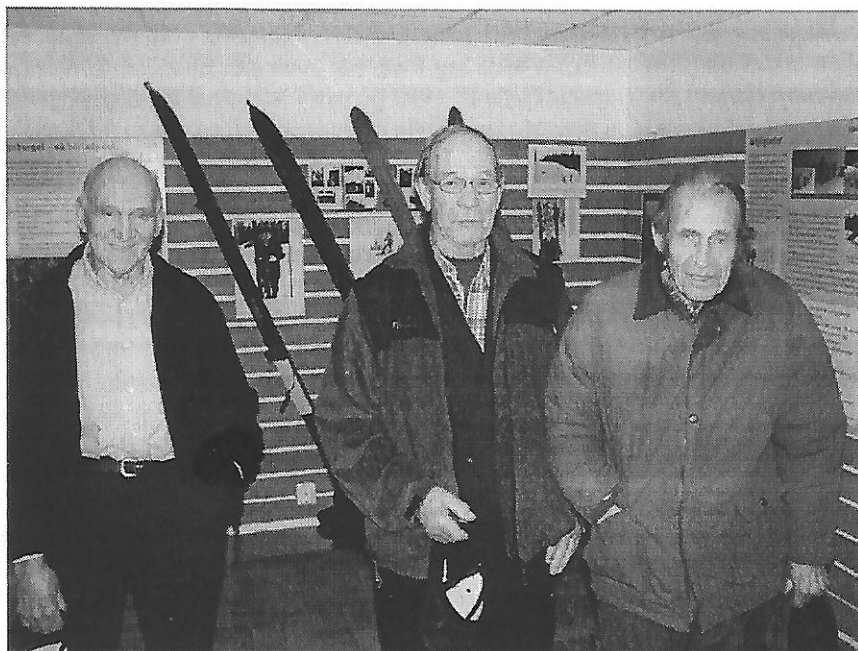
Men allt detta är numera allsvensk historia i Gävle. Förhoppningsvis skriver Gefle IF nu sin fotbollshistoria för framtiden säsongen 2005.

BO NORDLUND

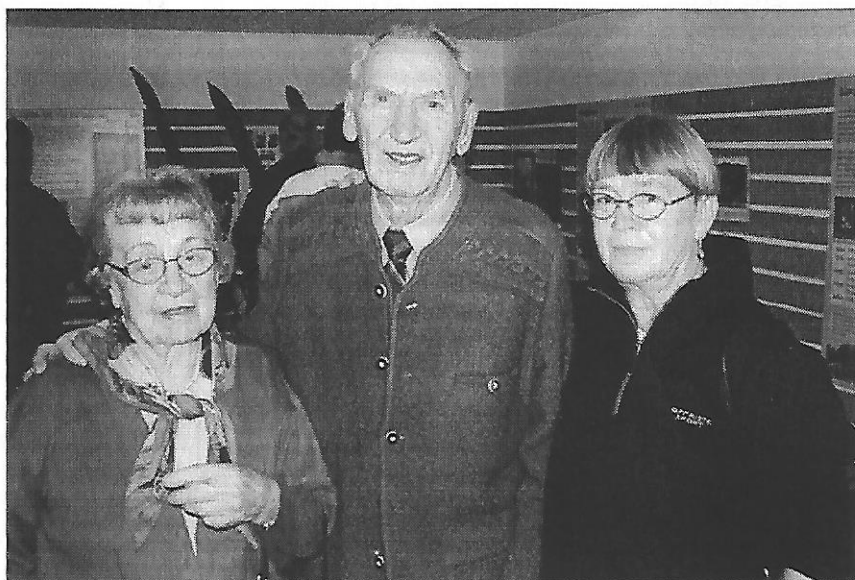

Verksamheten i bilder

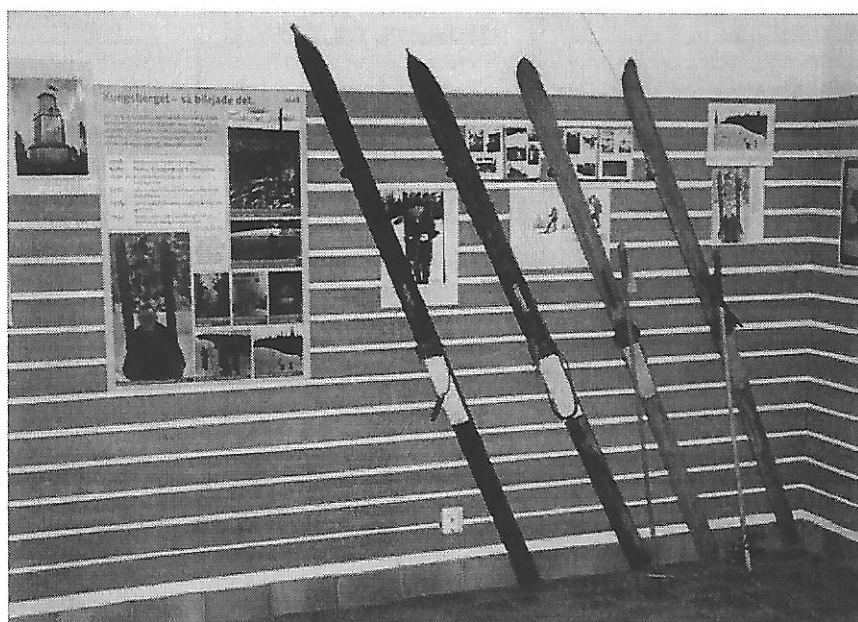
Foto: KAJ ANNEBRANT

Martin Händel, till vänster, Thure Johansson och Manfred Jansson har många minnen från motortävlingarna uppför Kungsberget 1929–1936. Martin, 89 år, kom nära bland andra en motorstjärna, Gunnar Kalén. Thure och Manfred talar om 10 000-talet åskådare, som kom med buss, bil och på lastbilsflak. Många tältade i närheten av tävlingsplatsen. Martin, Thure och Manfred hade mycket att berätta i anslutningen till en utställning uppe i Kungsberget i slutet av förra året.

Familjen Larsson/Sjöberg. Olga, syster till Johan Larsson, Axel Sjöberg, tvåa i den första slalomtävlingen på Kungsberget 1938 och Johans dotter Gun, som också var duktig aktiv utförsåkare. Axel fick beröm i Sandvikens Tidning för sin mjuka och smidiga stil.

Valdemar Persson, Järbo IF, gjorde ett mycket bra jobb med utställningen Kungsberget 75 och 30 år, som visades några helger före jul och i ord samt med bilder och med utrustning satte fart på besökarnas fantasi.

Idrottskafé i Kungsberget 27 november

Foto: KAJ ANNEBRANT

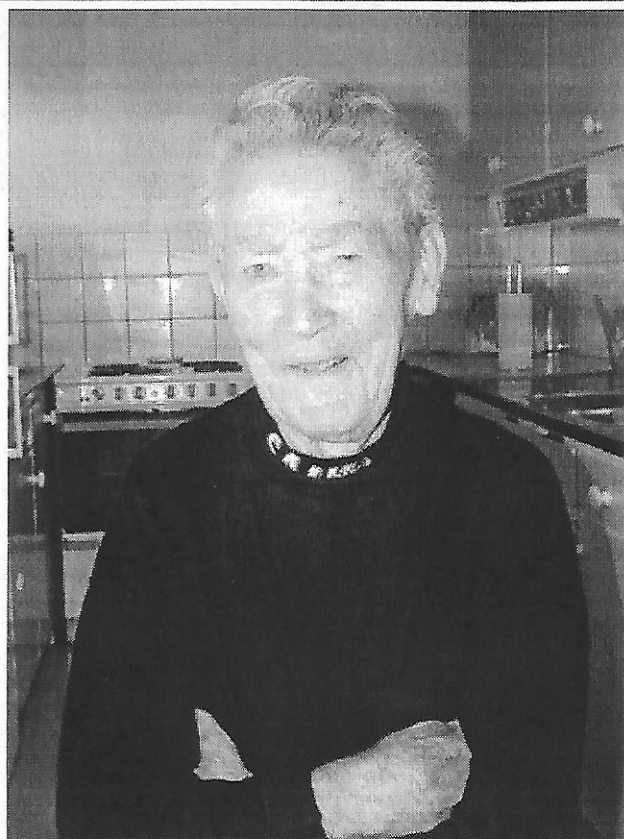
Joakim Jonsson, till vänster, Linda Friberg, Maria Granlund, Leif Edwardsson, Hans Erland, Karl-Erik Lindberg och Kjell Hammarberg har alla varit aktiva i Järbo IF, Sveriges tredje äldsta alpina förening. Joakim blev Sverigeetta som 16-åring tillsammans med Åsa Friberg, i lag. Maria Granlund kom trea i slalom i ungdoms-SM på Kungsberget 1984 och besegrade då Ylva Nowén i slalom. Leif deltog i SM liksom Hans och båda är flerfaldiga distriktsmästare..

Elis Åberg, 61 år, har i mer än trettio år varit elitidrottsman. Han kom i februari i år hem till Kungsgården från Ryssland med fyra veteran-VM-silver på skidor, tre individuella och ett i stafett. Han hade före det tagit fem guld i VSM i Annaboda..

Elitkarriären tog fart redan 1973 med två DM-guld i skidorientering hemma i Årsunda, 1977 blev det SM-guld i budkavle, och 1977 kom Elis sjua på VM i skidorientering.

Elis är fyrfaldig veteranvärldsmästare på skidor. Han har tagit sju silver och fyra brons. Och han ser fram mot VVM i Italien 2006

Walter Nyström, Sveriges bästa idrottsman 1952, fyllde 89 år den 30:e december.

Han och fru Astrid, 85 år, gifte sig 1938 och har delat på allt i 67 år. Och de höll i december igen på Walters firande.

- Jag väntar med det tills jag blir 90, sa Walter och såg riktigt pigg ut.

Han är ute och går i rask takt, en timme drygt varje dag. Men han har slutat jogga på grund av en del ålderskrämpor, nedsatt syn och hörsel samt därmed sämre balans än då han 1952 var den näst bästa 10 000 meterslöparen i världen.

Kungabesök under SM i Hudiksvall då Sundins skidmuseum invigdes

Kung Carl-Gustaf blev nästan mer uppmärksammas under skid-SM i Hudiksvall än Mathias Fredriksson, Anders Södergren, Emelie Öhrstig och Elin Ek. Han intervjuades också när Hudiksvalls TV-stjärna Agneta Sjödin ville ha ett säkert experttips.

Det kan bli ett fjärde Vasaloppet för kung Carl-Gustaf 2007. Han har genomfört ett vart tionde år – 1977, 1987, 1997 med bästetid i 7.09 1987. Kungen besökte under SM nya Sundins skidmuseum i Hudiksvall.

GHF höll ett styrelsemöte i Arkiv Gävleborgs nya lokaler vid Fältspatvägen den 7 mars. Lisa Engström tog väl hand om oss, och vi fick ta del av en specialutställning, Bo Nordlund, till vänster, Karl-Otto Aspgren, Lennart Andersson, Inga-Lisa Eriksson, Nils Frölander, Håkan Westergren och Bo Brügge ser intresserade ut. Rune Holmgren fanns också med.

Gavlestadion – en lyckad satsning

Den 2 juni 1984 invigdes Gavlestadion – Gästriklands enda friidrottsanläggning med allvädersbanor. Under de gångna 21 säsongerna har cirka 600 tävlingar genomförts. Frågan är, om någon friidrottsarena i Sverige kan mäta sig med Gavlestadion, när det gäller arrangemang.

Bland dem kan nämnas 13 internationella galor, en landskamp, sju SM-tävlingar av olika slag – bland annat två Stora SM, Skol-SM, årligen Valbo Games – ett av Sveriges största ungdomsarrangemang med deltagande även från Ryssland och Baltikum, GD/GIF-olympiaden – landets största skolungdomstävling i friidrott med omkring 3000 deltagare samt populära ungdomstävlingen Gästrikecupen.

Den stundande säsongen finns bland annat Europacupens First League och Skol-SM på programmet. Internationellt sett blir förstas Europacupen 18–19 juni den stora höjdpunkten. Det blir Gävles genom tiderna i särklass största internationella friidrottsarrangemang. Inte mindre än 16 landslag från elva länder kommer att kämpa för att bli cupsegrare och därigenom kvalificera sig till 2006 års Super League. Varje land ställer upp med en deltagare per gren. Många av de aktiva har deltagit i OS och VM. Förhoppningsvis ställer flertalet av de svenska världsstjärnorna upp.

Landslag från elva länder

Deltagande länder: Kvinnor: Finland, Kroatien, Norge, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien och Ungern. Män: Estland, Finland, Kroatien, Slovakien, Slovenien, Sverige, Schweiz och Ungern.

Från de elva länderna kommer drygt 500 tävlande och ledare. Sverige har faktiskt chans att vinna cuperna både för kvinnor och män och avancera till Super League. Ett och annat arenarekord kommer sannolikt att förbättras och arrangerande Gefle IF har all anledning att se fram mot stor publikuppslutning under de båda historiska tävlingsdagarna. Europacupen kommer säkert att innebära värdefull PR för Gävle sett både nationellt och internationellt.

Gavlestadion är fortfarande Gästriklands enda friidrottsarena med allvädersbanor, vilket är anmärkningsvärt. Att distriktet för övrigt saknar en tidsenlig friidrottshall gör inte saken bättre.

Gunder Hägg Stadion?

När det gäller namnet "Gavlestadion", bör det nu vara lämpligt, att namnet ändras till "Gunder Hägg Stadion". Gunder Hägg, som avled den 27/11 2004, representerade Gefle Idrottsförening i början av 40-talet och noterade då elva världsrekord. 1942 tilldelades han Svenska Dagbladets Bragdmedalj och utsågs 1943 till världens främste idrottsman. Mycket talar för att minnet lever vidare genom att Gävles utmärkta friidrottsarena byter namn.

Under en tidningsintervju 1999 fick Gunder frågan, hur han ställde sig till förslaget, att Gavlestadion döptes om till Gunder Hägg-stadion.

Hans svar blev: "Det värmer hjärtat. Det gör det verkligen."

BO BRÜGGE

SM i simning i Harnäs

I sommar blir det 50 år sedan SM i simning utomhus var förlagt till det nya badet i Harnäs. Den 5–7 augusti 1955 gick tävlingarna inför 8 000 åskådare i fint arrangemang av Harnäs SS. De enda anmärkningarna var det mörka vattnet och bristen på bottenmarkering på banorna. Att vattnet som snitt bara höll 18 grader var dåtida simmarstjärnor vana vid.

Gästriklands simning hade inte status att hävda sig men förväntningarna var stora på Per-Olof Östrand, som året före återvänt hem till Hofors AIF, som var dominerande gästrikklubb i simning. Han var dock inte i bästa form utan fick nöja sig med ett guld på 400 m frisim. På 1 500 m startade han inte ens. Där segrade efter mycket hård strid blott 16-årige Willy Hemlin från Norrköping. Det blev rakt

igenom ett ungdomens SM. Dåtida stora simmarstjärnan Göran "Rotborsten" Larsson vann bara 100 m ryggsim, trots att han startade i de flesta grenar. Neptun blev bästa klubb både för herrar och damer. Mest framgångsrik individuellt var Anita Hellström.

Förberedelserna och det nya badet uppmärksammades i en stor artikel i Riksidrottsförbundets tidning Svensk Idrott. Där lovordade Allan Synnemark badanläggningen och särskilt det nybyggda, stilfulla hoppturnet. Han var en av många välkända och duktiga sportjournalister i Gävle.

Med tiden skulle Allan Synnemark gå vidare till radion.

BO NORDLUND

Simsporten har gamla anor i Gästrikland

Gävle får sitt första bad, Najaden, i Stadsträdgården 1842. Det rivs inte förrän 1960. Den 25 juli 1888 bildas Gefle Simsällskap under ett möte i Stadshotellens damkafé. GSS får 1905 en konkurrent i Gefle Kappsimmingsklubb som tar över tävlingsverksamheten.

Första DM i simning arrangeras vid Näs, Näsby sjön, 1913 av Storviks IF.

DM omfattar endast herrar och 100 och 1 000 meter frisim samt 250 meter bröstsim. Utanför DM får damer simma 100 meter frisim. Cirka 300 personer är och tittar på.

Gästrikland sist att få allvädersbanor

(Ur Gästriklands Friidrottsförbunds jubileumsskrift 1989, då förbundet fyllde 30 år. Ture Engström avled den 24 februari 2005)

Under 1970-talet blev läget för distriktets friidrott mer och mer besvärligt. En mycket viktig orsak var, att det inte fanns en enda modern idrottsplats med allvädersbanor. Gästrikland kunde därför inte – som övriga distrikt i landet – arrangera större tävlingar. Friidrotten drabbades av stagnation.

År 1979 tog Gävle Idrottsråd kontakt med Gävle kommun om byggandet av en ny idrottsplats. Samma år bildades en kommitté med representanter från friidrottsförbundet, fritidsnämnden, fritidsförvaltningen samt K-konsult. Det blev många turer om var idrottsplatsen skulle förläggas, innan nuvarande plats fastställdes.

Första spadtaget togs 1982. Hösten 1983 var den färdig. Fördelen med att vi fått vänta så länge på idrottsplatsens tillkomst var att material och banläggning hade förbättrats mycket under årens lopp.

Invigning 1984

Det var dags för invigning 1984. Då hade vi fått en idrottsplats, som inte har någon motsvarighet i Sverige – bland annat när det gäller att anordna stora ungdomstävlingar.

Idrottsplatsen, som fick namnet Gavlestadion, är den första i Sverige för endast friidrott. Den har ett mycket gott anseende för fina banor, utmärkta arrangemang och inte minst för sina kunniga funktionärer.

Svenska Friidrottsförbundet har framfört smickrande lovord efter Stora SM 1987 och landskampen mot Schweiz och Ungern 1988.

År 1989 arrangeras JSM på Gavlestadion, och 1990 är det dags för Stafett-SM.

Nämnas bör väl även, att idrottsplatsen är den första i Sverige som har evolventlinjer för start för 400 m. Tack vare Stora SM och landskampen har läktare och påbyggd regicentral tillkommit. Sedan vi erhållit allt detta, har friidrotten gått fram med stora steg i distriktet – och främst i Gävle. Det gäller i högsta grad ungdomsidrotten.

Topp 5 bland distrikt

Gästrikland är nu ett av de fem bästa distrikten i landet. Förhoppningen är, att den goda ställningen kan upprätthållas även i fortsättningen. För att detta ska kunna förverkligas krävs fortsatt idog satsning av ledare, funktionärer och inte minst aktiva.

TURE ENGSTRÖM

En stor ledare har gått ur tiden

Friidrotten i Gästrikland har förlorat en av sina allra största ledarlegender genom tiderna. Ture Engström avled den 24 februari, nära 94 år.

Ture Engström gjorde oerhört stor nytta för friidrotten både inom och utanför Gästrikland. Han blev nationellt känd under 1960-talet, då han kämpade hårt för att landets tjejer skulle få tävla på de längre löpardistanserna. Den tidens löparpampar motarbetade, mer än nu, tjejernas rätt till att få tävla på lika villkor som pojkarna.

Svenska Friidrottsförbundet fick raskt upp ögonen för Ture och valde in honom i sin kvinnliga kommitté. Det dröjde inte länge förrän distriktets löparflickor började göra sig kända i landet. Redan 1964 vann Gefle IF SM-guld på 3 x 800 m med Lisbeth Engström, Marit Dahlberg och Tures dotter Ingrid Engström.

Ture är annars mest känd för dagens ledargeneration som domarutbildare i allmänhet och främjare av det tekniska ledarskapet i synnerhet. Ture står som upphovsman till en stor del av SFIF:s undervisningsmateriel för utbild-

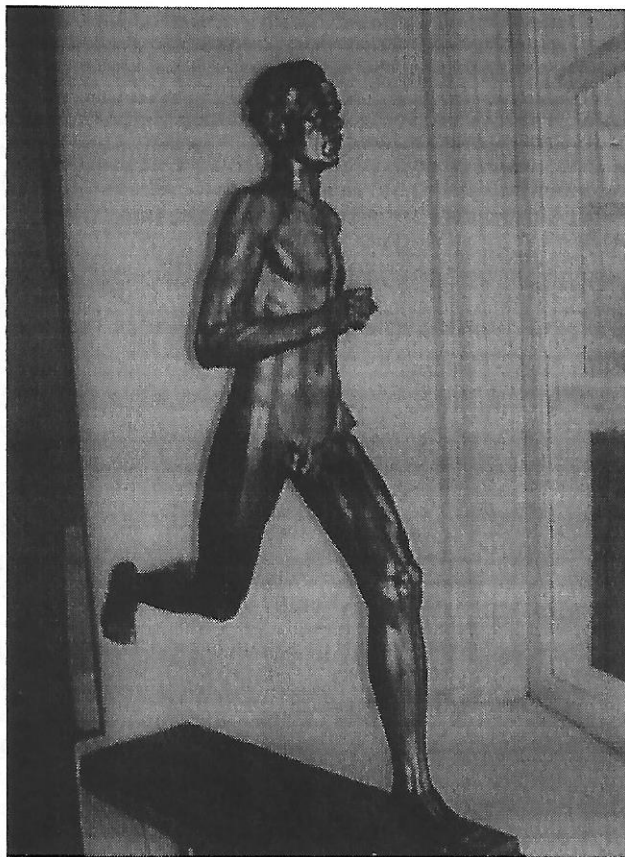
ning av just tekniska ledare i landet. Ture var mycket stolt över att hans arbete användes flitigt inför VM i Göteborg 1995, ett mästerskap som han själv bevittnade.

Ture var sakkunnig i samband med byggnationen av Gavlestadion. Han kröp runt med sitt vattenpass och såg målmedvetet till att arenan skulle bli så perfekt som möjligt. Det är ingen tillfällighet att Gavlestadion har hållit så pass bra jämfört med alla andra friidrottsanläggningar i landet.

Ture Engström gjorde sin sista riktigt stora insats för friidrotten i samband med Stora SM på Gavlestadion 2002. Ture agerade prisutdelare tillsammans med dottern Ingrid. Att Ture verkligen var en legend även av nationell kaliber vittnade de flera minuter långa stående ovationer han erhöll på Svenska Friidrottsförbundets årsmöte i Gävle samma år. Tures anhöriga planerar för att starta upp en fond för unga lovande kvinnliga medel- och långdistanslöpare.

(GEFLE DAGBLAD 2/3 2005)

Gunder Hägg slog igenom i Gefle IF

Gunder Hägg blev 85 år. Han avled den 27 november i fjol i Malmö.

Gunder, som föddes och växte upp invid Albacken i Jämtland, är en av våra största löpare än i dag. Hans dueller mot Arne Andersson glöms aldrig av dom som var unga på 1940-talet. Hans elva världsrekord på två säsonger, varav tio under 80 dagar från den 2 juli 1942, fick svenska folket att strömma till tävlingarna runt om i Sverige.

Hans 13.58,2 på 5 000 meter på Slottsskogsvallen i Göteborg imponerande på alla.

Det var så ofattbart att en journalist i Idrottsbladet skrev att det inte skulle kunna slås av en av kvinna född. Gunder blev 1943 en värdig företrädare för Sverige och en USA-turné, där han i tävling efter tävling besegrade alla, som varit löparstjärnor i sitt hemland.

Löparkungen från Sverige blev mycket stor i USA och alla dörrar öppnades för honom.

Gunder hade följt sin förebild Henry Kälarne i yrkesvalet, när han tog jobb som brandman. Det var brandchef

Sven Rohlén som anställde honom. Han trodde att unga löpare också skulle bli duktiga brandmän – och ge arbetsplatsen ett gott rykte. Gunder var inte först till Gävle. Ett elitstall med från början jämtlänningar byggdes upp, och Gunder platsade förstas i gänget.

De stränga amatörreglerna stoppade honom tillfälligt, då han hösten 1941 stängdes av efter en tävling i Eskilstuna i nio månader – över vintern! Den 2 juli 1942 fick han tävla igen och satte omgående världsrekord på en engelsk mil. Dagen efter kom det andra världsrekordet. Och i slutet av året hade Gunder Hägg satt tio världsrekord.

Det allra första i GIF-debuten kom 1941 i SM på 1500 meter (3.47,6).

Hösten 1942 hade Gunder alla världsrekord mellan 1500 och 5000 meter. År 1943 hann han bli distriktsmästare i lång terräng, innan han den 12 maj steg ombord på USA-fartyget. Inför säsongen 1944 lämnade Gunder Gävle och flyttade till Malmö och blev försäljare.

Han blev den 17 mars 1946 avstängd på livstid tillsammans med bland andra Arne Andersson efter att ha tagit emot för mycket pengar. De två löparkungarna kunde därför aldrig tävla i EM eller OS.

När Gunder fick höra om avstängningen i radio, då tog han det lugnt och sa bara till sin fru:

- Sätt på lite kaffe.

Gunder Hägg var en stor löpare men inte enbart en naturbegåvning. Han tränade också hårt. I mycket var han friskpråkig och gjorde sig inte till. Han skojade gärna, och det gjorde att många missförstod honom.

Skulpturen Löparen utanför Strömvasen påminner för alltid om Gunder Hägg.

Skulptören och konstnären Olof Ahlberg från Häggenås i Jämtland skapade verket. Nästa steg för att hylla löparen Gunder bör bli att döpa om Gävlestadion till Gunder Häggstadion.

Några distriktsrekord 2005:

2 000 meter 5.11,8

Gunder Hägg Gefle IF Östersund 1942-08-23

3 000 meter 8.01,2

Stockholm 1942-08-28

5 000 meter 13.58,2

Göteborg 1942-09-20

KAJ ANNEBRANT

Gunnar Evaldsson, IFK Gävle, blev 85 år

Gunnar Evaldsson var på 1940-talet svensk mästare i lag på 10 000 meter, dessutom flerfaldig distriktsmästare i terräng, Norrlandsmästare och IFK-mästare. Hans klubb, IFK Gävle, satsade på långlöpare och Gunnar hade bland andra Sandvikensbon Walter Nyström som lagkompis.

Gunnar blev ledare efter de aktiva åren. Han var ledamot i handbolls- och friidrottssektionen i mitten på 1950-talet,

ordförande i ungdomssektionen 1958–1964 och 1979 men också kassör i föreningens huvudstyrelse 1980–1983 och revisor 1993–1994.

Han betydde mycket för den livaktiga kamratreörelsen i Sverige och uppmärksammades för sitt arbete med olika utmärkelser, inklusive hedersmedaljen i guld.

Fanlagsserien

- SKOLFOTBOLL I GÄVLE FÖR SNART ETT SEKEL SEDAN

Vi vet att Gefle IF var en av de svenska idrottsföreningar, som först började att regelbundet och mer planmässigt bedriva "bollsparkningsövningar". Den engelskfödde och till Gävle inflyttade Robert Carrick var med sin kännedom om hur spelet bedrevs i hemlandet och med sin egen skicklighet och entusiasm, den som verksammast bidrog till fotbollsspelets höga standard inom GIF. Erövrandet av von Rosenska pokalen 1899, 1900 och 1902 och därmed för alltid, satte vederbörlig respekt i det framväxande fotbollssverige. (Pokalen finns förresten att beskåda i Gävle Museums förråd på Brynäs). Man får hoppas att det blåses nytt liv i den respekten under kommande fotbollssäsong.

Om det var för att säkra återväxten till föreningens fotbollslag, eller för att rent allmänt sprida fotbollsintresset i staden - antagligen av båda skälen - startade GIF fanlagsserien i fotboll för pojkar i folkskolorna i Gävle 1907. (GIF ska ha beröm inte bara för det initiativet. Föreningen lade faktiskt särskilt an på att intressera just skolungdomen för idrott. Sålunda startade GIF också de årliga fettisdagstävlingarna på skidor vid Rödningen för skolungdomarna i Gävle.)

Tre skolor deltog

Den obligatoriska skolan var 6-årig då fanlagsserien startade. Inte förrän i början av 1930-talet fick vi det 7:e skolåret enligt ett beslut 1927 om en successiv övergång till en 7-årig folkskola. Pojkarna som spelade i fanlagsserien de första 25 åren var således bara högst 13 år. De deltagande folkskolorna i staden var bara tre, Brynässkolan, Södra skolan och Östra skolan.

I den fjärde folkskolan i det centrala Gävle, Islandskolan, gick endast flickor. Man möttes i en dubbelserie och det segrande laget fick en inteckning i vandringspriset - en sidenfana med GIF:s klubbmärke i flaggstångens topp. Dessutom fick pojkarna i laget var sin egen svensk bordsflagga. Då en skola fått 10 inteckningar hade man erökrat fanan för alltid. För varje inteckning fick man en silverplåt med skolans namn monterad på fanans stång.

Östra skolan segrade 1907

Östra skolan segrade debutåret 1907 och blev också den skola, som erövrade den första GIF-fanan för alltid 1921, då man fick den 10:e inteckningen. 1922 började man spela om en ny GIF-fana. År 1929 hade Östra skolan redan hunnit skaffa sig.

Sex nya inteckningar, men sedan började Brynässkolan sticka upp på allvar. Från 1938 vann Brynässkolan varje år fram till och med 1945, då man erövrade fana två för alltid efter elva inteckningar! (Man kunde tydligen räkna fel även på den tiden.) Efter detta upphörde fanlagsserien.

Brynässkolans idrottskändisar

Brynässkolans sista segrande lag, skrudade i Brynäs svartvita fotbollsdräkt, innehöll flera pojkar, som skulle låta tala om sig i högre sammanhang så småningom. Visst känner vi t.ex. igen Hasse Eriksson, världsmästare i ishockey 1957, Karl-Gunnar "Kalkas" Mattsson och Yngve Fält också duktiga ishockeyspelare i Brynäs IF då det begav sig. Lagledare var den "legendariske" ungdomsledaren Åke "Sop-Åke" Andersson.

Inte förvånande att Brynässkolan det året även vann skolserierna i ishockey och bandy.

Finalerna på Strömvallen

Det var stort att vinna en fanlagsserie. Finalmatcherna spelades på Strömvallen inför entusiastiska skolkamrater och därefter tågade det segrande laget med fanan i spetsen genom staden till sin skola för att ta emot ytterligare hedersbe-tygelser. Undertecknad har en granne, Ingemar Nord, som var med om att vinna fanlagsserien med Brynässkolan både 1938 och 1939. Där har vi kanske förklaringen till att han alltid verkar så trygg och glad här i livet. Två bordsflaggor har han ju också!

Den fana som Brynässkolan erövrade, används varje år vid skolans marsch till Stenebergskyrkan för vårterminsavslutning. I år, 2005, fyller förresten skolan 100 år.

Fanan som Östra skolan vann 1921 hittades, hör och häpna, en kväll i en container bakom Centralhotellet i Gävle. Det var lyckligtvis en GIF:are, som hittade den. Han såg GIF-märket skynta fram och nu förvaras fanan på GIF:s fotbollskansli.

Östra skolan upphörde som grundskola på 1980-talet och byggdes om för Komvux och senare för gymnasieskolans jazzprogram. Det kan vara en förklaring till att fanan kom på villovägar och fick en sådan vanvördig behandling. Förslagsvis borde fanan vid ett lämpligt tillfälle högtidligen överlämnas till Nynässkolan, den skola som övertog Östra skolans elever.

Stjärnan får junioravdelning 1903

Sandvikensklubben får 1903 en särskild junioravdelning "för gossar mellan 12 och 15 år". En av gossarna är Kalle Persson (1889-1979), som 1911 blir Gästriklands och Sandvikens förste landslagsspelare. Han har tidigt fått lära sig disciplin och vad som krävs av en aktiv. Pojkarna måste ha målsmans tillstånd, och den som inte var i tid till träningen klockan nio söndag morgon blev hemskickad.

Pojkfotboll på 1930-talet

Pojkfotboll spelas vid 1930-talets slut mellan lag från olika bostadsområden. 1937 vinner Källarbanken från Gamla Bruket turneringen, som blir väldigt populär och drar åskådare i mängd till finalen.

Pojkningen 1943

Sandvikens IF är tidigt med ungdomsverksamhet. Pojkring- en Sandviken startas den 5 mars 1943 under en välbesökt träff i Valhalla. Åke Wallén, tennisspelare i elitklass, Olle Törnblom och Bertil Ericsson, allsvenskar i fotboll, tar initiativet och får med sig pastor Per Bolinder och andra som tror på idrotten som en grund för fostran och utveckling av unga.

Busterligen i fotboll

Busterligen i fotboll för klasslag startas 1973. Tre år senare deltar 64 lag Namnet har ändrats till GS-/Sparbanksligen. Sparbanksligen och nu Föreningssparbanksligen men det som kom igång 1973 ordnas också 2005 under fyra, fem veckor i maj och juni och är ännu 7 större än premiäråret och samlar ett 90-tal klasslag (årskurs ett till sex) med omkring 1 100 ungdomar och flera hundra ledare.